

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ „ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ“

ΧΑΝΙΑ, 1 Μαΐου 1909 || ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΞΗΓΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ || Ἄριθ. 19

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ

Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων καθ' ἃς εὐρέθησαν τὰ γράμματα τὸ βιβλίον ἐχρησίμευσεν ὡς μόνον ὄργανον τοῦ φωτισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀποκαλύψεως. Διὰ τοῦ βιβλίου ἀναμφιβόλως ἐπῆλθεν ἡ νίκη τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος κατὰ παντὸς τῆς προσόδου αὐτοῦ πολεμίου. Διὰ τοῦ βιβλίου κατ' ἐξοχὴν ἐπραγματώθη τὸ ἔργον τοῦ Χριστιανισμοῦ κηρύττοντος τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἀδελφότητα, τὸ ἔργον τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως. Διὰ τῶν βιβλίων καὶ μόνον ἐγνωρίσαμεν τοὺς ἐκάστοτε λογογράφους, ποιητάς, ἱστορικούς, κ.τ.λ. Τὸ βιβλίον ἐν ἄλλαις λέξεσι ἐδημιούργησε τὸν ἄρτιν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, τὸν τέλειον πολίτην. Ὅταν ὅμως λέγω βιβλίον δὲν ἐνοῶ ἄπαντα ἀνεξικέρτως τὰ βιβλία, διότι ταῦτα οὐ μικρὸν δύναται νὰ ἀλλοιώσωσι τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ἀνατροφῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον νὰ μεταβάλλωσι τὸν χαρακτήρα. ἐνοῶ μόνον ἐκεῖνα τὰ κατάλληλα, ὅσα συντελοῦσι εἰς τὴν Παιδαγωγίαν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦτε πνεύματος καὶ τοῦ ἤθους. Βιβλία ἅτινα δὲν ἔχουσι σκοπὸν νὰ διδάξωσι τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν καταστήσωσι ἠθικώτερον καὶ πνευματικώτερον, περὰ μόνον νὰ τὸν τέρψωσιν, εἶναι ὀλέθρια, εἶναι καταστρεπτικά· εἶναι μόνον ὄργανα διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως τοῦ τε πνεύματος καὶ τοῦ ἤθους. Ὑπὸ τοιαύτας ὁμως συνθήκας τὸ βιβλίον οὐδένα προτίθεται σκοπὸν, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, τέρπει τοὺς ἀέργους καὶ φυγοπόρους, οἵτινες εἰς τοῦτο ἀποβλέπουσι. Ἄλλ' ὁ ἐπιζητῶν μόνον καὶ μόνον τὴν τέρψιν, παρανοεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ βιβλίου. Τὰ καλὰ βιβλία διδάσκουσιν ἀνεοχλήτως τὰ σφάλματα ἡμῶν, γίνονται σύμβουλοι καὶ φίλοι συναναστρεφόμενοι μεθ' ἡμῶν. Δι' αὐτῶν καὶ ἐν μέσῳ ἀγροίκου λαοῦ εὐρίσκομεν ἠδονήν. Ἐξ αὐτῶν μαθηθάνομεν ὅ,τι σπουδαῖον καὶ λόγου ἀξίον συνέβη ἑκπαλαί ἢ ἐφευρέθη. Ἐν γένει δὲ διὰ τῶν βιβλίων πολλαπλασιάζονται αἱ ἰδέαι, ἐξευγενίζονται τὰ ἤθη, παρηγοροῦνται ὅπως οὖν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὰς πολυειδεῖς ἠλίψεις τοῦ βίου, αἵτινες ταραττοῦσι τοῦτον. Ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ βιβλία ἄπειρα, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ θραχὺς ἡμῶν βίος δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς ἀνάγνωσιν πάντων τούτων, ἢ καὶ ἂν ἐπῆρκει, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὅλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐκλέξωμεν τινα τούτων. Ποῖα ὁμως; ἐκεῖνα μάλιστα ὧν τὸ περιεχόμενον χρησιμεύει πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὅπως κατασταθῶμεν, οὐχὶ πολυμαθεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν-ἀρετοί.

Τὰ μυθιστορήματα πρέπει καθ' ὅλοκληρίαν νὰ τὰ ἀποφεύγωμεν διότι ὁμοιάζουσι πρὸς φθινοπωρινὰ ἄνθη βλαστάνοντα ἐπὶ τῆς κοπρίας τῶν διεφθαρμένων ἡθῶν. Ἐνεκα τούτου οὐδεὶς φρόνιμος συγχωρεῖ οὐτ' ἀνέχεται τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν ὡς ἐξαπτόντων τὴν φαντασίαν πρὸς βλάβην τῆς καρδίας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἐν τούτοις αἱ νεανίδες ἐπιδίδονται ἀπλήστως εἰς τὴν μελέτην τῶν τοιούτων

ψυχοφθόρων ἀναγνωσμάτων, κολακευόμεναι ὑπὸ τῶν εὐφυῶν τούτων φράσεων καὶ μεταφορῶν. Ὅστις ὁμως τιμᾷ μᾶλλον τῶν ὀρθῶν ἰδεῶν τὰς εὐφρεῖς φράσεις καὶ μεταφοράς, οὐδόλως διατρέχει παιδίων ζητούντων ἐν τοῖς βιβλίοις τὰς εἰκόνας αὐτῶν. Εἶπον οὖν αἱ νεανίδες ἐπιδίδονται ἀπλήστως εἰς τὴν μελέτην τῶν μυθιστορημάτων, τῶν ψυχοφθόρων τούτων ἀναγνωσμάτων. Τοῦτο εἶναι ἀληθές· καὶ μάλιστα αἱ τῶν ἀνωτέρων θεωρουμένων τάξεων, αἵτινες μὴ ἀρεσκόμεναι εἰς τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ γεγραμμένα, ἐντροφῶσι εἰς τὰ οὐχὶ ἄριστα τῶν προιόντων τῆς ξένης πνευματικῆς παραγωγῆς. Ἐπιζητεῖται διὰ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν ἡ τέρψις, ἡ θεραπεία τῶν αἰσθητικῶν βλαβῶν, οὐχὶ δὲ ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ βελτίωσις. Τὸ ἰδεῶδες καταφρονεῖται, θεραπεύεται δὲ ἡ αἰσθησις. Ἡ ξενοφροσύνη, ἡ ξενολατρία, νόσος, ὑφ' ἧς προσεβλήθη ἀπὸ τινος χρόνου μερὶς τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἀρεσκομένη νὰ συνδιαλέγηται καὶ δῆθεν νὰ συνεννοηται ἐν γλώσσῃ, ἣν πλημελεστοῦσα κατανοεῖ, δὲν ἐπιτρέπει πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίων συντεταγμένων ἐν τῇ πατρίφ φωνῇ. Ἡ αἰσθησις τὸ πᾶν. Τὸ μὴ θεραπεῖον αὐτὴν θεωρεῖται χυδαιόν, ἀνάξιον νὰ ἐφελευσθῇ τῇ προσοχῇ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον εὐγενοῦς κοινωνικῆς τάξεως δεσποινίδων. Ὅθι εἶα τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη βιβλία, ταῦτα τὰ ἀρεσκοντα αὐταῖς ἐφ' οἷς τρυφῶσι ἐπιδιδόμεναι εἰς τὰς ὑψίστας ἀλλὰ καὶ ἐδελυρωτάτας τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων.... Γονεῖς τῶν εὐχλωτῶν τούτων χαρακτήρων μόνον ὑμεῖς θέλετε ἀπαλλάξει τὰ τέκνα σας ἐκ τῆς τοιαύτης ψυχοφθόρου ἀναγνώσεως, ἣτις εἶναι βιομηχανικὴ μᾶλλον ἢ πνευματικὴ, ἐκμεταλλευτικὴ ἢ ἠθικὴ. Εἶναι ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ νὰ ἀφήσωμεν πλέον πάντα τὰ ξένα, καὶ νὰ ἀκολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσι τῶν πατέρων, συνεχίζοντες τὴν σκέψιν αὐτῶν, καταπολεμοῦντες τὴν καταβλαλοῦσαν ἡμᾶς ξενοφροσύνην καὶ ξενολατρίαν. Ἀρκεῖ νὰ ἀποφασίσητε καὶ θέλει λάβει πραγμάτων ἢ ἀπόφασις σας. Πάντες ἡμεῖς οἵτινες ὑπέστημεν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ βιβλίου, ἠθληθήμεν καλῶς ὅποιαν δύναμι ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἢ τρυφερά μάλιστα ἡλικία δαμάζεται ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ δυνάμεως, κυριεύεται, αἰχμαλωτίζεται, καὶ πρὸ πάντων τὸ θῆλυ γένος. Ἀφ' οὗ λοιπὸν τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω, πρέπει ἢ διὰ τοῦ βιβλίου παρεχομένη διανοητικὴ τροφή, ἀπὸ τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ ἀνδρός, νὰ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἰθαγενῆς, σύμφωνος ἄρα πρὸς τὸν ἠθικὸν χαρακτήρα, τοὺς πόθους καὶ τὰ αἰσθητάματα παντὸς ἔθνους. Ἄλλοτριά τροφή δὲν δύναται ἢ νὰ διαφθερῇ τὸν ἠθικὸν ὀργανισμόν, ἀλλ' ἅμα νὰ ἐπενέγκῃ κατ' ἀνάγκην τὴν ἐξαχρειώσιν, τὴν πτώσιν, τὸν ἐκφυλισμὸν ἐπὶ τέλους. Εἶμεθα Ἑλληνες. Ἄς ἀγαπήσωμεν κατ' ἐξοχὴν πᾶν ὅ,τι εἶναι ἔθνικόν καὶ γνήσιον δημιουργήμα τῆς φυλῆς μας, ἃς ἀποφεύγωμεν δὲ πᾶν ὀθνεῖον καὶ μὴ σύμφωνον πρὸς τὸν ἔθνικόν ἡμῶν χαρακτήρα.

Ἐν Σταυροχωρίῳ 1909.

Ἰωάννης Κωνσταντάκης
Πτυχιούχος δημοδιδάσκαλος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΗΣ

Τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ὁ ἐν ἀτμοπλοίῳ, διαπλέοντι τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἐπισυμβᾶς θάνατος τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Παιδείας ἐν Κρήτῃ Ἀντωνίου Γιάνναρη, μεταβαίνοντος δι' οἰκογενειακὰς του ὑποθέσεις εἰς Ἀμερικὴν. Ὁ Ἀ. Γιάνναρης καὶ λόγῳ τῆς καταγωγῆς του ἐκ μεγάλης ἱστορικῆς οἰκογενείας καὶ λόγῳ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα προσωπικῶν ἐκδουλεύσεων του καὶ τῆς μεγίστης φιλολογικῆς του ἀξίας κατεῖχεν ὑπέροχον θέσιν ἐν τῇ ἡμετέρῃ κοινῳνίᾳ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ κατελύπησε πάντας. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ δὲ τοῦ διαπρεποῦς τούτου ἀνδρὸς ἀναδημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὴν φιλολογικὴν βιογραφίαν αὐτοῦ, ἣν ὁ συμπολίτης ἡμῶν καὶ ἐκ τῶν συνεργητῶν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ κ. Νικόλαος Ἀ. Παπαδάκης, δικηγόρος ἐν Χανίοις, συντάξας ἐδημοσίευσε ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 107 τῆς 17 Ἰανουαρίου 1908 φύλλῳ τῆς ἐνταῦθα ἐκδιδόμενης ἐφημερίδος «Ψηφὰ Λευκὰ Ὅρη» καὶ ἵτις ἔχει ὡς ἔπεται:

« Διωρίσθη ἐσχάτως εἰς τὴν θέσιν Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Παιδείας ὁ συμπολίτης ἡμῶν κ. Ἀντώνιος Γιάνναρης, ὅστις καὶ ἀνέλαβεν ἤδη τὰ καθήκοντα τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως, εἰς ἣν λίαν ἐπαξίως ἐκλήθη. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ καλὸν ἔκρινα νὰ γράψω ὀλίγα τινὰ χάριν ἐκείνων, οἵτινες ἀγνοοῦσι τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρὸς.

Παρακολουθήτας, καθ' ὅσον ὁ χρόνος μοι ἐπέτρεπε τούτο, τὰ φιλολογικὰ ἔργα τοῦ κ. Γιάνναρη καὶ τὰς περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἔργων του τούτων ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ διαφόρους καιροὺς ὑπὸ τῶν αὐτῶν κορυφαίων φιλολόγων καὶ ἐλληνοστῶν καὶ διαπρεπῶν δημοσιογράφων ἐξενεχθείσας καὶ ἀγγλιστὶ δημοσιεύσας κρίσεις, προέβην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὅπως τὸ κοινὸν ἔχη πλήρη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴν φιλολογικὴν οὕτως εἰπεῖν εἰκόνα ἐκείνου, εἰς ἣν ἡ Κυβέρνησις τῆς Κρητικῆς Πολιτείας τοσοῦτον σοβαρὸν λειτουργημα ἀνέθετο.

Ὁ κ. Γιάνναρης σπουδᾶσας ἐν Γερμανίᾳ τὴν κλασικὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, τὴν λατινικὴν φιλολογίαν, τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας καὶ τὴν παλαιὰν γαλλικὴν φιλολογίαν, ἀνηγορεύθη ἐν Μαρβούργῳ κατὰ τὸ ἔτος 1880 Doctor philosophiae et artium liberalium magister, ἤτοι Διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν διδάσκαλος.

Ὁ ἀκάματος δ' οὗτος ἀνὴρ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὰς εἰρημένας φιλολογικὰς σπουδὰς, ἀλλ' ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ διατρίψας ἐξέμαθε τελείως τὴν γερμανικὴν, τὴν γαλλικὴν, τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν εἰς τρόπον ὥστε, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ γράψω περὶ αὐτοῦ, νὰ δύναται πρὸς τοῦτοις νὰ ἐρμηνεύη μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἑδρας τὸν Δάντε καὶ τὸν Σχίτσπερ, τὸν Σχίλλερ καὶ τὸν Ρακίναν.

Ὁ κ. Γιάνναρης, ἐπισκεφθεὶς ἀπάσας σχεδὸν τὰς σπουδαιότητά τινὰ κειτημένας εὐρωπαϊκὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς κατατεθειμένα φιλολογικὰ χειρόγραφα ἀναδιψήσας καὶ μελετήσας, ἐδημοσίευσε τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν αὐτοῦ ἐν σειρᾷ ἀτελευτήτων σοφῶν συγγραμμάτων καὶ μονογραφιῶν,

αἵτινες κατέστησαν αὐτὸν λίαν γνωστὸν ἐν Ἑυρώπῃ ἐνθα μεγάλης ἀπολαύει ὑποληψέως καὶ ἐκτιμήσεως ὡς κατωτέρω θέλω ἐκθέσθαι.

Ὁ κ. Γιάνναρης, ὑποστὰς τὴν νόμιμον δοκιμασίαν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1889 ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων καθηγητῶν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Ἑθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου, διωρίσθη ὑφηγητῆς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας κατὰ δὲ τὰ τελευταῖα ἔτη διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῆς Σκωτίας, παρητήθη εἶτα διὰ λόγους ὑγείας τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του.

Ὁ κ. Γιάνναρης συνέγραψε καὶ ἐδημοσίευσε τὰ ἐπόμενα ἔργα:

1) Ἄσματα Κρητικὰ μετὰ διστίχων καὶ παροιμιῶν (1876).

2) Neugrichische Grammatik. (1878).

3) Adnotationes Criticae in Longini qui-fertur: Peri ὑφους libellum (1880). Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἡ ἐναίσμιος ἐπὶ διδασκατορίᾳ διατριβὴ τοῦ κ. Γιάνναρη.

4) Deutsch-Neugrichische Handwörterbuch. (1884).

5) Μέθοδον τῆς Γερμανικῆς γλώσσης (1887).

6) Θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν μέθοδον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης (1888).

7) Ἐπίτομον Γερμανοελληνικὸν λεξικὸν κατὰ τὴν νέαν Γερμανικὴν ὀρθογραφίαν (1888)

8) Μικρὸν θησαυρὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἤτοι ἐπίτομον ἑλληνικὸν λεξικὸν μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν. (1897).

9) Περὶ Ἐρωτοκρίτου καὶ τοῦ ποιητοῦ αὐτοῦ, Ἱστορικὴν καὶ κριτικὴν καὶ γλωσσικὴν μελέτην μετὰ κρητικοῦ γλωσσario (1889). Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἡ ἐπὶ ὑφηγεσία, περὶ τῆς ἀνωτέρω ὁμιλήσα, διατριβὴ τοῦ κ. Γιάνναρη.

10) Wie spricht man in Athen? Echo der Neugrichischen Umgangssprache. (1891).

11) A concise Dictionary of the Modern Greek and English languages (1895).

12) Νέαν Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν (1907)

Πλὴν τούτων ὁ κ. Γιάνναρης συνέγραψε καὶ ἐδημοσίευσε καὶ ἕτερα φιλολογικὰ ἔργα, μετὰξὺ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ ἐν ἔτει 1897 ἐν Λονδίῳ ἀγγλιστὶ ἐκδοθὲν*, ἐπιγραφόμενον δὲ «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου, ὡς γράφεται καὶ ὁμιλεῖται ἀπὸ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον, ἐρειδομένη ἐπὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων, ἐπιγραφῶν, παπύρων, καὶ τῆς σημερινῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ». Τὸ ὀγκῶδες τοῦτο καὶ μεγάλης φιλολογικῆς ἀξίας σύγγραμμα προὐκάλεσε τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ διαπρεπῶν φιλολόγων καὶ ἐλληνοστῶν ἐξενεχόντων περὶ αὐτοῦ τὰς κολακευτικωτέρας κρίσεις. Οὕτω: Ὁ Sir Richard C. Jebb, καθηγητῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τῷ ἐν Cambridge Πανεπιστημίῳ, ἐκδότης τοῦ Σοφο-

* Τοῦ ἔργου τούτου ὁ κ. Γιάνναρης προπαρασκευάζει νέαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἔκδοσιν ἐπιψηφισμένην. Ἐπίσης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προπαρασκευάζονται πρὸς ἔκδοσιν ὁ Ἐρωτοκρίτος, ὡς καὶ «Ἁγίου Ἰωάννου Εὐαγγέλιον καὶ ἐπιστολαί» μετὰ μεταφράσεως εἰς τὴν ἀγγλικὴν, σχολίων κλπ.

κλέους, συγγραφεὺς τῶν «Attic Orators», «Introduction to Homer», «Lectures on Greek Poetry» etc. ἀπεκάλεσε τὸ σύγγραμμά του κ. Γιάνναρη «βιβλίον μεγάλης ἀξίας» (very valuable book)».

Ὁ James Donaldson, Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, συγγραφεὺς «Νεοελληνικῆς γραμματικῆς», «Critical History of Christian Literature and Doctrine, The Apostolical Fathers» etc, λέγει περὶ τοῦ κ. Γιάνναρη, ὅτι εἶνε ἀνὴρ εὐρείας μαθήσεως (He is a man of wide culture) καὶ ὅτι τὸ εἰρημένον σύγγραμμά του τίθησιν αὐτὸν ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τῶν φιλολόγων.

Ὁ Andrew Lang, διαπρεπὴς ἑλληνιστὴς, μεταφραστὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεύς, τῶν Ὀμηρικῶν ὕμνων, συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Σκωτίας καὶ πολλῶν ἄλλων συγγραμμάτων, ἀποφαινεται περὶ τοῦ κ. Γιάνναρη ὡς ἔπεται: «Ὁ κ. Γιάνναρης φαίνεται συνεχίζων τὸ ἔργον τῶν σοφῶν Ἑλλήνων, οἵτινες πρῶτοι κατέστησαν γνωστὴν τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογικὴν τὴν εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἀναγεννήσεως. . . . Τὸ βιβλίον του «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης». . . κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ αὐτῶν τῶν μὴ εἰδικῶν ἀναγνωστῶν καὶ ἀποδεικνύει ἀπέκρυστον φιλεργίαν καὶ πολυμαθειαν.»

Ὁ W. M. Lindsay, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, συγγραφεὺς διαφόρων συγγραμμάτων, λέγει περὶ τοῦ κ. Γιάνναρη τάδε: «Τὸ νὰ γράψῃ τις ἱστορίαν τῆς ἐξελιξέως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ νὰ διατυπώσῃ τὰς ἀλλεπαλλήλους μεταβολὰς, δι' ὧν ἡ γλῶσσα διήλθε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, τοῦτο εἶνε ἔργον, ὅπερ φαίνεται ἀνώτερον τῆς δυνάμεως οἰουδήποτε ἀνδρός. Ἐν τούτοις ὁ Διδάκτωρ Γιάνναρης ἐπεχείρησε τοῦτο μετ' οὐ μικρῆς ἐπιτυχίας.

Ἡ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἱστορία του εἶνε βιβλίον, ὅπερ πάντες οἱ προωδημένοι σπουδάζουσι τῆς γλώσσης ὀρεῖλουσι νὰ σπουδάζωσιν ὄντως δὲν ὑπάρχει ἕτερον περιεκτικὸν ἔργον τοῦ εἶδους τοῦ ἡμετέρου τιμὴ δι' ἐν Πανεπιστήμιον νὰ συγκαταριθμῆ τὸν συγγραφέα τοῦτον μεταξὺ τῶν καθηγητῶν του».

Ὁ John Burnet, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἐκδότης τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν Ἑθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, συγγραφεὺς διαφόρων φιλολογικῶν ἔργων λέγει περὶ τοῦ κ. Γιάνναρη τά ἀκόλουθα: «Τοῦ Διδάκτορος Γιάνναρη «Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» ἀποδεικνύει, ὅτι οὗτος εἶνε ἀκάματος ἐξερευνητὴς τῆς γλώσσης. Τὸ εἰρημένον σύγγραμμά του παρίστησιν ὑπερμεγέθη ἐπίπονον ἔργασιν καὶ εἶνε ταμεῖον πληροφοριῶν ἐπὶ τῆς ὕλης, περὶ ἧς τοῦτο πραγματεύεται. . . . Ὁ Διδάκτωρ Γιάνναρης ἐπέτυχεν οὕτω δημοσιεύσας βιβλίον, ὅπερ οὐ μόνον εἶνε τὸ βέλτιστον, ἀλλὰ καὶ ἡ μόνη ἀύθεντις ἐπὶ ἐνός λίαν σπουδαίου κλάδου τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας».

Ὁ Gladstone, ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἦν διαπρεπὴς ἑλληνιστὴς, ἀπεκάλεσε τὸ ἐν λόγῳ ἔργον τοῦ κ. Γιάνναρη «προδῆλως σπουδαῖον καὶ περιεκτικὸν ἔργον».

Ὁ Alexander Stuart Murray, φύλαξ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, λέγει περὶ τοῦ κ. Γιάνναρη τάδε: «Κατὰ τὴν κρίσιν μου ὁ Διδάκτωρ Γιάνναρης εἶνε ἐξαιρετικῆς ἰκανότητος ἀνὴρ.

Δύναμαι νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς μεγάλης πολυμαθείας του ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ καὶ περὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του δι' αὐτήν.»

Ὁ Peter Redford Scott Lang, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, λέγει τὰ ἐξῆς «Γνωρίζας καλῶς τὸν κ. Γιάνναρη κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἔτη δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι εἶνε εὐθὺς τὸν χαρακτῆρα καὶ μεγάλῃς ἰκανότητος ἀνὴρ».

Ὁ John M. D Meiklejohn, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, συγγραφεὺς διαφόρων φιλολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἔργων, λέγει τὰ ἐπόμενα: «Περὶ τῆς εὐρείας λαμπρᾶς καὶ θαθείας μαθήσεως τοῦ κ. Γιάνναρη ἕτεροι θέλουσι γράψῃ προσφορώτερον ἢ ὅτι ἐγὼ δύναμαι ἀλλὰ περὶ τῆς μεγάλης του ἰκανότητος ὡς καθηγητοῦ, ὡς ἐρμηνευτοῦ δύναμαι ἐντίμως νὰ ὁμιλήσω μετὰ τῶν θερμότερων ἐκφράσεων.»

Καὶ οὕτω μὲν ἀποφαινόμεθα περὶ τοῦ κ. Γιάνναρη καὶ τῶν εἰρημένων ἔργων του οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ διαπρεπεῖς φιλόλογοι καὶ ἑλληνισταὶ καὶ καθηγηταὶ πανεπιστημίων λυποῦμαι δὲ μεγάλως, διότι, ὡς ἐκ τοῦ στενοῦ τοῦ χώρου, ἐν ᾧ τὸ ἄρθρον τοῦτο καταχωρίζεται, δὲν δύναμαι νὰ παραθέσω μετὰφρασιν ὁλοκλήρου τοῦ κειμένου τῶν εἰρημένων κρίσεων, ὧν μικρὰς μόνον περικοπὰς μεταφράσας παρέθηκα ἀνωτέρω, αἵτινες ὅμως εἶνε ἀκροῦσαι, ὅπως καταδείξωσι τὴν θαθεῖαν ἐκτίμησιν καὶ ὑπόληψιν, ἧς ὁ κ. Γιάνναρης ἀπολαύει ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ τῆς Ἀγγλίας, εἰς ἐν τῶν Πανεπιστημίων τῆς ὁποίας ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον τὴν νεωτέραν Ἑλλην. φιλολογίαν εὐδοκίμως ἐδίδαξεν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τύπος λίαν εὐμενεῖς περὶ τοῦ προμνησθέντος ἔργου τοῦ κ. Γιάνναρη ἐξήνεγκε κρίσεις οὕτω λ. χ. «Ἡ κλασικὴ ἐπιθεώρησις (The Classical Review)» ἐδημοσίευσεν τὰ ἐπόμενα: «Τοῦ διδάκτορος Γιάνναρη ἡ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης» εἶδε νὰ ἦ ἐν ταῖς χερσὶ πάντος, ὅστις ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς σπουδῆς τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς. . . . Εἶνε τὸ κάλλιστον βιβλίον τοῦ εἶδους του ἐν τῇ Ἀγγλικῇ καὶ τὸ χρησιμώτατον βοήθημα εἰς πάντας τοὺς σπουδαστάς τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας».

Ἡ ἑφημερὶς «Glasgow Herald» ἀπεκάλεσεν αὐτὸ «βιβλίον μεγάλης σοφίας».

Ἐπίσης λίαν εὐμενεῖς ἐξήνεγκον κρίσεις περὶ τοῦ εἰρημένου ἔργου τοῦ κ. Γιάνναρη καὶ αἱ ἀκόλουθοι ἑρμημερίδες: The Times, The Educational Times, The Scotsman, Literature, The Journal of Education, The Oxford Magazine, The Manchester Guardian, The Speaker, Revue Critique, Wochenschrift für Klassische Philologie, Neue Philologische Rundschau, Literarisches Centralblatt, κ.λ.π.

Ταῦτα καλὸν ἐθεώρησα νὰ γράψω περὶ ἐκείνου, ὅστις ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ διατρίψας καὶ αὐτόθι διδάσκων καὶ διδασκόμενος κατώρθωσε διὰ τῆς πολυμαθείας του καὶ τῶν σοφῶν αὐτοῦ συγγραφῶν νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν φιλολόγων.

Ἐν Χαλέπῳ τῇ 2 Ἰανουαρίου 1908.

Νικόλαος Α. Παπαδάκης

Διηγήτορας.

ΟΙ ΠΑΙΔΟΝΟΜΟΙ

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ Κρήτης, κατιδοῦσα τὴν ἀνάγκην τοῦ καθορισμοῦ τῶν καθηκόντων τῶν παιδονόμων, ὡς ἐγράφομεν ἐν προηγουμένῳ φυλλαδίῳ, ἐξέδωκε τὸ ὑπ' ἀριθ. 73 Διάταγμα, οὗτινος ἀναδημοσιεύομεν τὰ κυριώτερα ἄρθρα.

Ἄρθρον 1. Οἱ παιδονόμοι ὑπόκεινται μὲν ἀμέσως εἰς τοὺς Γυμνασιάρχας ἢ Διευθυντὰς τῶν Ἡμιγυμνασίων, ἢ Διευθυντὰς τῶν Μουσουλμανικῶν σχολείων οἱ Μουσουλμάνοι τοιοῦτοι, συνεννοοῦνται δὲ τακτικῶς καὶ μετὰ τῶν διευθυντῶν ἢ προϊσταμένων τῶν ἄλλων ἐκπαιδευτηρίων περὶ πάσης ὑποθέσεως σχετιζομένης πρὸς τὰ σχολεῖα αὐτῶν καὶ ἀναγομένης εἰς τὴν παιδονομικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἄρθρον 2. Οἱ παιδονόμοι ἐπιβλέπουσι τὴν ἐκτὸς τοῦ σχολείου συμπεριφορὰν καὶ διαγωγὴν τῶν μαθητῶν ἀπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἐκπαιδευτηρίων οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅς τὰ σχολεῖα ἀργοῦσι καὶ κατὰ τοὺς μῆνας τῶν θερινῶν διακοπῶν.

Ἄρθρον 5. Ἀνίστανται ἐν πάσῃ σιγῇ τῆς τε ἡμέρας καὶ νυκτὸς νὰ εἰσεύχονται εἰς τὰ δωμάτια τῶν μὴ παρ' οἰκογενείαις διαμενόντων μαθητῶν ἵνα ἐξελέγχωσι τὰ κατ' αὐτοῦς. Τοὺς δὲ γονεῖς ἢ κηδεμόνας, οἵτινες ἔχουσι ἐν ταῖς ἑαυτῶν κατοικίαις τοὺς ὑπ' αὐτῶν κηδεμονομένους εἰδοποιοῦσι περὶ παντὸς ἀτόπου, ὅπερ ἤθελον παρατηρήσει κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ σχολείου διαγωγὴν τούτων.

Ἄρθρον 6. Οἱ παιδονόμοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ εἰσεύχονται ἀκολούτως καὶ ἄνευ πληρωμῆς καθ' οἰανδήποτε ὥραν τῆς νυκτὸς, ἢ τῆς ἡμέρας εἰς θέατρα φθδικά, καφενεῖα, ξενοδοχεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν οἷς ἤθελον ὑποπτεύσει ὅτι διατρίβουσι μαθηταὶ τῶν σχολείων.

Ἄρθρον 7. Οἱ παιδονόμοι ὁσάκις βλέπωσι μαθητὰς κἀπνίζοντας, ῥαβδοφοροῦντας ἢ ἄδοντας καθ' ὁδὸν καταγγέλλουσι τῷ προϊσταμένῳ τοῦ σχολείου εἰς ὃ φοιτῶσι. Τοὺς δὲ ἐπισκεπτομένους καφενεῖα ἢ κέντρα διασκεδάσεως χωρὶς νὰ συνοδεύονται ὑπὸ γονέων ἢ κηδεμόνων αὐτῶν διατάττουσι νὰ ἀπέρχονται ἐκεῖθεν, καταγγέλλουσι δὲ καὶ τῷ προϊσταμένῳ τοῦ ἐκπαιδευτηρίου εἰς ὃ φοιτῶσι πρὸς τιμωρίαν.

Ἄρθρον 10. Οἱ παιδονόμοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ζητοῦσι πληροφορίας περὶ τῶν ἀπόντων ἐκ τῶν διαφορῶν μαθημάτων μαθητῶν, σημειοῦσι τούτους ἐν τῷ τετραδίῳ τῶν παρεκτροπῶν, ἢ ἐν ἑτέρῳ ἔχουσι τὰς ἀναλόγους στήλας, κατὰ τὴν ἐσπέραν δὲ μεταβαίνουσι εἰς τὰς τῶν μαθητῶν κατοικίας καὶ ζητοῦσι τὸν λόγον τῆς ἀπουσίας, βεβαιοῦντος τοῦ κηδεμόνος ἐν τῷ βιβλίῳ διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ὅτι ἔλαβεν γνῶσιν.....

Διὰ τῆς νομοθεσίας ταύτης, ἥτις τιμᾷ τὴν διευθύνουσαν τὴν ἡμετέραν νῆσον Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποκτῶμεν ἀστυνομίαν οὕτως εἰπεῖν τῶν σχολείων, ἥτις δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὴν πρὸς παραλυσίαν καὶ διαφθορὰν τείνουσαν νεωτέραν γενεάν καὶ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὴν πρὸς τὴν κληρονομηθείσαν ἡμῖν πατροπαράδοτον ἀγωγὴν. Ἐν μόνον ἔχομεν νὰ συστήσωμεν ἀκόμη ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ προσώπου τοῦ παιδονόμου πρέπει νὰ γίνηται ἐκ τῶν τάξεων τῶν διδασκάλων, ὥστε ἐκτὸς τῆς χρηστότητος καὶ ἠθικῆς νὰ ἔχη καὶ γνῶσεις παιδαγωγικὰς.

ΜΙΚΡΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἡ ἐν Ρεθύμνῃ λειτουργοῦσα ἰδιοσυντήρητος γ' γυμνασιακῆ τάξις ἀναγνωρίζεται. Αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν θὰ γίνωσιν ἐ-

νώπιον Ἐπιτροπῆς ἐξ ἑνὸς Γυμνασιάρχου καὶ τῶν ἀρμοδίων καθηγητῶν τῶν διδασκόντων ἐν τῷ Ἡμιγυμνασίῳ Ρεθύμνης. Οἱ δὲ μεταξιστατέοι θὰ παραπεμφθῶσι εἰς ἕν τῶν ἐν Κτήτῃ γυμνασίων πρὸς συμπληρωτικὰς ἐξετάσεις.

Νομίζομεν ὅτι εἶναι κερὸς πλέον νὰ σκεφθῇ ἡ Κυβέρνησις περὶ συμπληρώσεως τοῦ Ἡμιγυμνασίου, διευκολύνουσα τοὺς Ρεθύμνιους σπουδαστὰς ἀντὶ νὰ ἀναγκάζῃ αὐτοὺς νὰ διασπείρωνται ἄλλοι μὲν εἰς Ἡράκλειον καὶ ἄλλοι εἰς Χανιά ἕνθα πάλιν ἕνεκα τῆς πληθῶρας τῶν μαθητῶν ὑποδιαίρειται ἕκαστον Γυμνάσιον εἰς δύο. Συμπλήρωσις δὲ τοῦ Ἡμιγυμνασίου οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν μετάθεσιν τοῦ ἑνὸς ἐν Χανίοις τμήματος τοῦ Γυμνασίου εἰς Ρεθύμνον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης δαπάνης.

— Ἐνεκρίθη τὸ καταστατικὸν τοῦ ἐν Βάμῳ ἰδρυθέντος δημοδιδασκαλικοῦ Συλλόγου, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ μελέτη καὶ προαγωγή τῶν τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως καθόλου καὶ τῆς θέσεως τῶν λειτουργῶν αὐτῆς.

Ἡ Πρυτανεία τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου προκηρύσσει τρεῖς διαγωνισμοὺς, διεξαχθησομένους ἐντός τριῶν πενταετιῶν, ὀριζομένους ὑπὸ τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Πέτρου Κοσκοροῶζη.

1) Διαγωνισμὸς πρὸς σύνταξιν ἱστορικῆς συγγραφῆς, ἐχούσης ὡς θέμα τοὺς ναυτικούς ἀγῶνας καὶ ἐν γένει τὰς θυσίας τῆς νήσου Ἰθάκης κατὰ τὸν Ἰερὸν ἀγῶνα

2) Διαγωνισμὸς πρὸς συγγραφὴν ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλλ. Βασιλείου.

3) Διαγωνισμὸς πρὸς συγγραφὴν ἱστορίας τῶν κατὰ τῶν ἐνετῶν ἐπαναστάσεων τῶν Κρητῶν καὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐνετοκκατίας καθόλου ἐξεταζομένων μάλιστα τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἐνετίας ἐγγράφων.

Εἰς ἕκαστον βραβευθησομένον ἔργον θὰ ἀπονεμηθῇ γέρας δραχμῶν τριῶν χιλιάδων πεντακοσίων πρὸς ἐκτύπωσιν.

ΓΝΩΜΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ

Τὰ παιδαγωγικὰ σχολεῖα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ εἰδικὰ ἢ ἐπαγγελματικὰ, ζητοῦσι νὰ ἀγάγῃ τὸν παῖδα ἐπὶ ὁδοῦ τρεπομένης ἐπὶ τὸ ἄπειρον, ἐν ἣ ὀφείλει νὰ ἐξελιχθῇ παρ' αὐτῷ ἀδιάκοπος καὶ ἀκούρατος ἔφεσις πρὸς γνῶσιν, οὐδέποτε φθάνουσα εἰς ὠρισμένον τέρας, διότι ὁ τελικὸς αὐτῆς σκοπὸς εἶναι ἰδεῶδὲς τι.

T. Ziller

Πρὸς τὸ παιδαγωγεῖν εἶναι ἀναγκαῖα, καθὼς καὶ πρὸς ἀξίησιν πάντων τῶν ὀργανισμῶν, καὶ θερμότης. Ἐν τῷ πνευματικῷ βασιλείῳ καλεῖται ἡ θερμότης ἀγάπη. Ποσᾶκις συνήνησα τοῖς ἐν σχολείοις, ὧν ὁ διδάσκαλος ἦτο τέλειος καὶ ὡς πρὸς τὰς γνώσεις καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐμπειρίαν, δυσθυμίαν καὶ ἀμβλύτητα! οὐδέποτε ὁμοῦς ἠσθάνθη ἑλλειψὶν ἐνεργείας καὶ φαιδρότητος ἐκεῖ ἔνθα ἡ σχολικὴ ἀτμόσφαιρα ἦτο διάθεριμος ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς παῖδας ἀγάπης τοῦ διδασκάλου.

Dörpfeld

Διδάσκαλος εὐρίσκων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ δυσειδεῖς, βαυαύτους, ἀμορφώτους, ἐλέγχει ἑαυτὸν ὡς ψυχρὸν καὶ στεροῦμένον τῶν διὰ τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου ἀπαιτουμένων ἰδιοτήτων.

J. Payot